

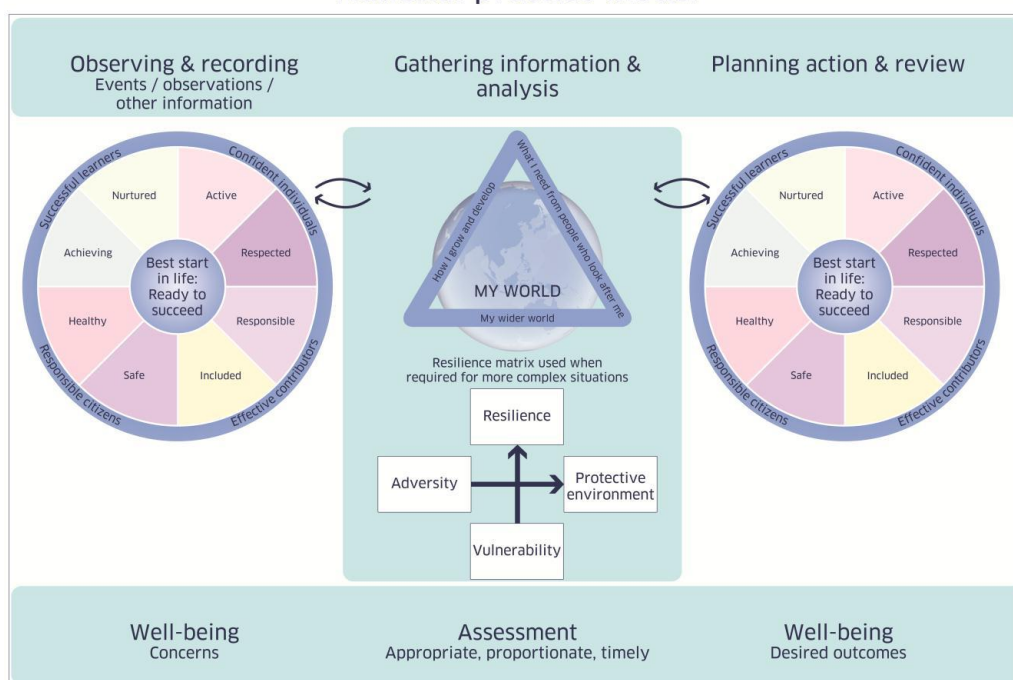
A gyermekvédelem országosan egységes modellje

A GIRFEC gyakorlati modellje (*National Practice Model*) a konkrét szükségletekhez igazítható, de **országosan egységes keretet** kínál a gyermekért dolgozók számára: az információkezeléshez, a beavatkozások megtervezéséhez és a megvalósításhoz egyaránt. A modell által felvázolt gyakorlat az értékelés, az elemzés, a cselekvés és a nyomon követés dinamikus, egymásból kibomló folyamata, illetve a konkrét helyzetre érvényes egyedi elvárások és megoldások azonosításának útja, amelyben **a szükségletek és a kockázatok ugyanazon érem két oldalaként** jelennek meg. Részletesen rögzített eljárásmodokat azonban nem tartalmaz a GIRFEC modell. Ehelyett értékeket, alapelveket határoz meg, valamint néhány, az új szemléletet megjelenítő eszközt ad a szakemberek kezébe. Arra buzdítja őket, hogy a megfogalmazott **elvekre támaszkodva**, saját maguk válasszák ki a konkrét helyzetben megfelelőnek, arányosnak és időszerűnek tekinthető megoldásokat. **Szakértelmükben bízva, szabadságot kínál számukra** a szakmai döntések meghozatala terén. De egyúttal elősegíti azt is, hogy lépésről lépésre kialakuljon a körükben egy olyan **közös nyelv**, amely hosszabb távon mind hatékonyabbá teheti a szervezeten belüli és a szervezetek közötti kommunikációt és együttműködést.

Ugyanezt a célt szolgálja a GIRFEC modell **integrált információs rendszere** is, amely a gyermekeket és a fiatalokat támogató folyamatok rutin információit országosan egységes szervezetben teszi elérhetővé a gyermekvédelemhez kapcsolódó, különféle ágazatok intézményeinek szakemberei számára. Ezzel egyszerre szolgálja a szervezetek közötti hatékony partneri együttműködést, valamint az eltérő időszakokban keletkezett információk összekapcsolását – a segítségnyújtás minél adekvátabb megtervezése, és a támogató folyamatok hatékony nyomon követése érdekében.

Az alábbi ábra¹ a GIRFEC modell ajánlott lépéseit foglalja össze vázlatos formában.

National practice model

¹ Getting it right for every children and families. (2012) A Guide to getting it right for every child. 16.o.

1. lépés

Információk szerzése, rendszerezése és a tennivaló összefoglalása a „Jólléti kerék” felhasználásával

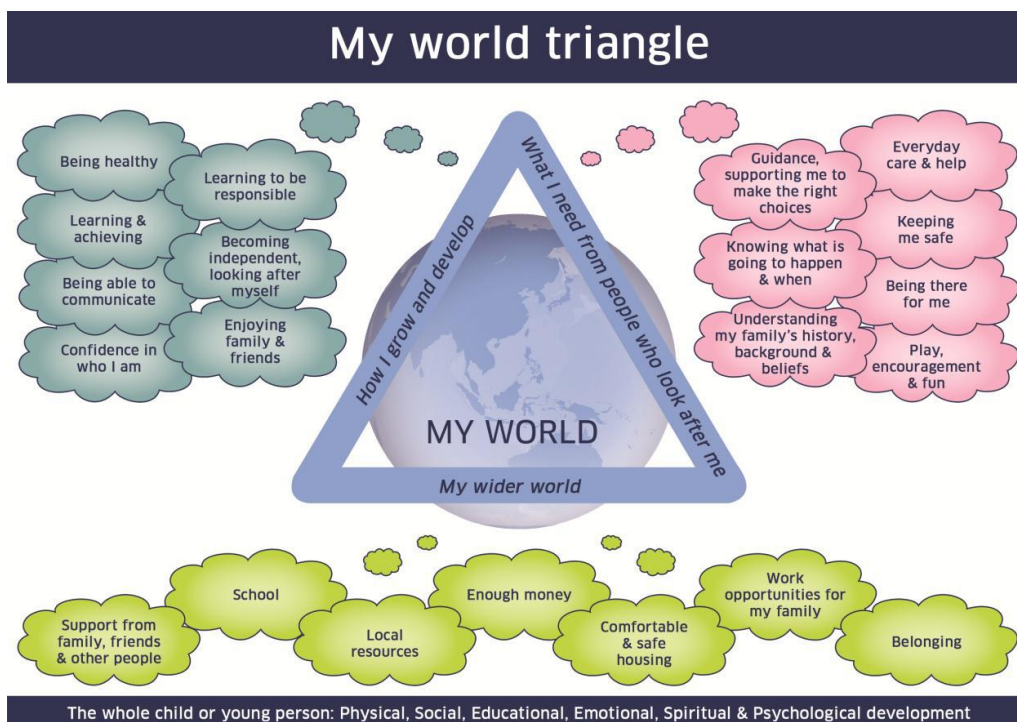
A korábban bemutatott Jólléti indikátorokat (*wellbeing indicators*) vizuálisan megjelenítő, cikkekre tagolt kör sokféle módon használható a kockázatkezelés folyamatában. Az indikátorok segítségével gyorsan lehet releváns **állapotjelző információkhoz** jutni, és jó lehet rá támaszkodni a megfigyelések rendszerezésekor is. Mivel az indikátorok olyan területeket jelölnek ki, amelyeken a gyermekeknek és a fiataloknak folyamatosan „mozgásban” kell lenniük pillanatnyi és jövőbeni jóllétük érdekében, az információk olykor közvetlenül is **utalhatnak a teendőkre**.

Bonyolultabb esetekben azonban az indikátorok segítségével kumulált adatok juttathatják érvényes felismerésekhez a szakembereket. A rendszerezett információk kijelölheti a vizsgálódás további útját is. Igényt jelezhetnek speciális szakemberek bevonására. De akár azonnali beavatkozás szükségességére is felhívhatják a figyelmet. Az első öt kérdés, amit az indikátorok segítségével problémát azonosító személynek fel kell tennie magában, ugyanaz, mint amit a *Named Person* esetében felsoroltunk.

2. lépés

További információk gyűjtése a gyermek vagy fiatal szükségleteiről „Az én világom három nézete” nevű eszköz (és ha szükséges, egyéb speciális eszközök) felhasználásával

Életkörülményeik és kapcsolataik megismeréséhez, a gyermekekkel vagy fiatalokkal végzett munka minden fázisában jól használható segédlet lehet „Az én világom három nézete” (*My World Triangle*) nevű eszköz,² aminek segítségével felszínre hozhatók az életükben meglévő erősségek és támaszok, valamint a teherként cipelt mozzanatok is.

² Getting it right for every children and families. (2012) A Guide to getting it right for every child. 18.o.

- **Ahogy növekszem és fejlődöm** (*How I grow and develop*)
Ebben a dimenzióban minden olyan részterület állapota feltérképezhető, amely alapvető összetevője egy gyermek vagy fiatal fejlődésének. Az ábra „felhői” a következő szempontokat jelenítik meg: Egészségi állapot. A felelősségvállalás elsajátítása. Tanulás és teljesítmény. Független és önmaga ellátására képes személlyé válás. Kommunikációs képesség. Magabiztosság. A család és a barátok társaságának élvezete.
- **Amire szükségem azoktól, akik törődnek velem** (*What I need from people who look after me*)
Ez a nézőpont azoknak a jogos elvárásoknak a teljesülését teszi mérlegre, amelyeket felnőtt környezetük felé fogalmazhat meg egy gyermek vagy fiatal. A „felhőkben” szereplő feliratok ebben az esetben a következők: Mindennapi gondozás és segítség. Útmutatás és támogatás a jó választásokhoz. Biztonság. Tudjam, hogy mikor mi fog történni velem. Legyenek elérhetőek számomra. Ismerjék a családi hátteremet. Kapjak tőlük ösztönzést és lehetőséget a játékokra és a vidámságra.
- **Az én tágabb világom** (*My wider world*)
A háromszög alján azok a szempontok sorakoznak a „felhőkben”, amelyek segítségével a gyermek vagy fiatal aktuális környezete és társas kapcsolatainak szerkezete ismerhető meg. Az itt található kategóriák a következők: Támogatás a családtól, a barátoktól és más emberektől. Iskola. Helyi erőforrások. Elegendő pénz. Kényelmes és biztonságos otthon. Munkalehetőségek a család számára. Személyes tárgyak.

A háromszög nagy nézőpontjainak, és az azokon belüli kategóriák tartalmának mélyebb értelmezéséhez ugyanúgy segítő kérdéssorok állnak a szakemberek rendelkezésére, mint a jólléti indikátorok esetében. A kérdések fő célja pedig az, hogy a kapott válaszok által minél világosabb képet lehessen alkotni a gyermek vagy fiatal számára rendelkezésre álló erőforrásokról, amelyek az adott életszakaszban támaszául szolgálhatnak a problémákkal való megküzdésben.

3. lépés

„Az én világom három nézete” nevű eszköz és más források felhasználásával kapott információk elemzése a „Reziliencia mátrix” segítségével

A bevezetőben már említett reziliencia képessége alapvető jelentőségű a nehézségekkel való megbirkózás szempontjából. Ezért e személyiségvonás fejlesztése, és a problémamegoldás során való tudatos felhasználása egyaránt nagyon fontos.

A reziliencia három alapvető építőeleme³

Biztonságérzet – Vannak,

- akikben megbízom, és akik minden körülmények között szeretnek engem;
- akik korlátokat állítanak elélem, s így tudhatom, mikor álljak meg, hogy ne sodorjam magamat bajba vagy veszélyes helyzetbe;
- akik példájukkal megmutatják nekem, hogy csináljam jól a dolgokat;
- akik elvárják tőlem, hogy tanuljak és önállóan végezzem a dolgaimat;
- akik segítenek nekem, ha beteg vagyok, veszélybe kerülök vagy meg kell tanulnom valamit.

³ Getting it right for every children and families. (2012) A Guide to getting it right for every child. 22.o.

Önbecsülés – *Olyan személy vagyok,*

- akit mások kedvelni és szeretni tudnak;
- aki örül annak, ha mások számára kedves dolgokat tehet és meg tudja mutatni, hogy törődik velük;
- aki tiszteli saját magát és társait is;
- aki felelősséget tud vállalni azért, amit tesz;
- aki biztos abban, hogy a dolgok végül is rendben lesznek majd.

Énhatékonyság – *Olyan személy vagyok,*

- aki beszélni tud másokkal azokról a dolgokról, amelyek félelmet keltenek benne vagy zavarják;
- meg tudja találni a módját annak, hogy miként oldja meg a problémáit, amelyekkel szembesül;
- kontroll alatt tudja tartani magát, amikor úgy érzi, hogy valami nincs rendben vagy veszélyes;
- el tudja dönteni, hogy mikor alkalmas az idő egy beszélgetésre vagy egy cselekvésre;
- segítséget tud találni magának, ha szüksége van rá.

(Groteberg 1997)

A GIRFEC gyakorlati modelljében a környezeti tényezők és a gyermek vagy fiatal személyiségvonásainak a reziliencia nézőpontjából való elemzéséhez, illetve a támogatási tervben figyelembe vehető tényezők mérlegeléséhez az alábbi indikátorokat⁴ használják.

⁴ Getting it right for every children and families. (2012) A Guide to getting it right for every child. 24.o.

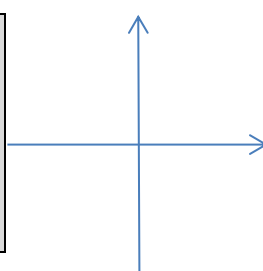
Reziliencia / sebezhetőségi mátrix

**Reziliens gyermek
Sok megpróbáltatás**

REZILIENCIA
olyan jellemvonások, amelyek nehéz
körülmények között is elősegítik a normális
fejlődést (Érzelmi kötődés. Önbecsülés.
Rugalmasság. Barátságosság. Intelligencia.
Pozitív kapcsolat a szülőkkel.
Problémamegoldó készségek.)

**Reziliens gyermek
Oltalmazó környezet**

MEGPRÓBÁLTATÁSOK
olyan körülmények, amelyek fenyegetik
az egészséges fejlődést
(Megterhelő életesemények. Súlyos
betegségek. Válás. Családon belüli
erőszak. Menekült státus. A szülők
mentális betegsége. Szegénység.)

OLTALMAZÓ KÖRNYEZET
olyan környezeti tényezők, amelyek
tompítják a megpróbáltatások negatív
hatásait (Jó iskolai tapasztalatok.
Támogató felnőtt. Speciális segítség
magatartási problémák esetén.
Szabadidős tevékenységek. Tehetség és
érdeklődés. Közösségi háló.)

**Sérülékeny gyermek
Sok megpróbáltatás**

SÉRÜLÉKENYSÉG / SEBEZHETŐSÉG
a gyerek, a családi környezet és a tágabb
közösség olyan vonásai, amelyek fenyegetik
az egészséges fejlődést (Szegényes emberi
kapcsolatok. Kisebbségi élethelyzet.
Fogyatékoság. Bántalmazottság. Születési
rendellenesség. Kora gyermekkori trauma.
Kommunikációs nehézségek.
Elhanyagoltság.)

**Sérülékeny gyermek
Oltalmazó környezet**

Változók:
Időzítés és életkor. Több tényező
megpróbáltatások. Összeadóó védő faktorok.
Ösvények. Forduló pontok. A valahová tartozás
érzése.

Beavatkozások:
A védő tényezők és a reziliencia erősítése. A
problémák és a sebezhetőség csökkentése. Kis
léptékű belső javulások elérése.

4. lépés

Cselekvési terv készítése a „Jólléti-kerék” segítségével

Amikor a gyermek vagy fiatal szükségletei már egyértelműnek látszanak, a „Jólléti kerék” segíthet a feladatok meghatározásában. E tervben azt kell rögzíteni, hogy milyen támogató segítségre van szüksége az érintett fiatalnak ahhoz, hogy a megjelölt területen (területeken) javuljon a jólléte. Egyszerűbb helyzetben e feladat csak egy szervezet érint. Komplexebb probléma esetén azonban több szervezet együttműködését igényelheti. A tervezést és az integrált támogatási folyamatot ilyenkor a *Lead Professional* koordinálja.

A GIRFEC modell a támogatási terv készítése⁵ során – a jogi előírásoknak és az útmutatóknak való megfelelés mellett –, elvárja a szakmai közreműködőktől, hogy mérlegeljék, szükség van-e azonnali beavatkozásra a gyermek vagy fiatal érdekében. Miként azt is, hogy szükség esetén, vonjanak be külső szakembereket a folyamatba, és mindig széles, holisztikus nézőpontból közelítsenek az észlelt problémákhoz. Az **integrált támogatási tervbe** indokolt esetben be kell illeszteni az egészségvédelem vagy a személyre szabott oktatás tervét is.

Függetlenül attól, hogy a megvalósításért egyetlen szervezet a felelős, vagy a feladatok több szervezet között oszlanak meg, **a tervnek a következőket kell tartalmaznia:**

- az okok leírását, amelyek indokoltá teszik a terv készítését,
- a megvalósításban közreműködők megnevezését,
- a gyermek vagy fiatal szüleinek vagy gondviselőinek gondolatait,
- egy összefoglalást a gyermek vagy fiatal szükségleteiről,
- annak tényszerű rögzítését, hogy mit kell tenni a gyermek vagy fiatal körülményeinek javítása érdekében,
- az egyes tennivalók részletes leírását,
- a feladatok megoldásához szükséges források meghatározást,
- a lépésekhez és a változások eléréséhez tartozó reális határidőket,
- egy (alternatív) tartalék tervet,
- a megvalósulás nyomon követésének tervét,
- a *Lead Professional* feladatainak meghatározását (amennyiben ez indokolt),
- a folyamatba épülő kötelező mérések részleteit (ha szükség van ilyenekre).

Az útmutató hangsúlyozza a **nyomon követés** és a rendszeres felülvizsgálat fontosságát annak érdekében, hogy látni lehessen: a beavatkozások hatására **bekövetkeznek-e azok a változások, amelyek elvárt eredményként jelentek meg a tervben**. A felülvizsgálat során a gyermeknek vagy fiatalnak és a családoknak, illetve a szakmai résztvevőknek az alábbi kérdéseket kell megválaszolniuk:

- Milyen javulások következtek be a gyermek vagy fiatal körülményeiben?
- Van-e esetleg olyan eleme a körülményeknek, ami rosszabbá vált?
- Sikerült-e elérni a tervben elvárásként megfogalmazott eredményeket?
- Ha nem sikerült, kell-e valamit változtatni az eredeti terven?
- Megvalósítható-e a támogatási terv az adott környezetben?

⁵ A GIRFEC jelenleg érvényes gyakorlati útmutatója ezen a ponton az alábbi, beváltnak tekintett mintát kínálja az egyéni támogatási terv készítéséhez: Guidance on the Child's or Young Person's Plan. (2007)
<http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/163531/0044420.pdf>